

netjagt, dels at jagthunde har kunnet føres i koppel. Artiklerne yder ikke den ukyndige nogen håndsækning til at afgøre, om det kan anses for sandsynligt, at herremanden selv transporterede udstyr til f. eks. netjagt; men umiddelbart ville man nok være utilbøjelig til at tro det. Snarere kunne det måske tænkes, at *ride med rakker og tov* ikke indebærer, at fangstreb befinder sig hos jægeren, men skal læses som en oplysning om, at den ridende jæger praktiserer en form for jagt, hvor hunde driver byttet mod en udspændt fælde; men en sådan læsning harmonerer ikke godt med *løbe for rakker og tov*. Mest sandsynligt er det da, at *tov* har den betydning, vi først antog, liner til at føre hundene i.

Denne antagelse kan give stødt til at overveje et rettelsesforslag, som er fremset i Ernst v. d. Reckes redaktion af Elverskudsvisen i *Danmarks Fornviser I* (1927): svarende til *raker och thuo* i DgF 47A læser Recke – i øvrigt uden at kommentere stedet – *Rakker i Tove* (s. 192). Læsningen forudsætter, som det ses, at Recke har identificeret *thuo* på samme måde, som det her er sket, og det må indrømmes, at rettelsen giver god mening.

Nødvendig er den dog ikke, og den lider under den svaghed, at den kun dækker den fase af jagtforløbet, hvor jægeren fører hundene i snor, ikke det højdepunkt, hvor hundene er sluppet løs og linerne formentlig befinder sig hos jægeren. Mest tiltalende er det at lade *rakker og tov* stå urettet og tillægge syndesen den samlede betydning »et koppel jagthunde«.

Poul Lindegård Hjorth

OM ANDERS BORDING OG PENGENE EN KORREKTION OG EN EFTERLYSNING

I C. O. Dumreichers privatudgave af Anders Bordings *Udvalgte Digte* (1955) findes der en planche (nr. 5), der gengiver en side i en af Bordings få bevarede kladdebøger, Add. 46 Ib., 8°, hæfte 2, side 37; dette er et lille håndskrift, som Bording har taget i brug ca. 1665, og han har benyttet det som digtkladdebog frem til ca. 1670, dvs. i Frederik III's sidste leveår, der utvivlsomt var en af de bedste perioder økonomisk set for Bording. På den i Dumreichers udgave gengivne side finder man en række personnavne, der meget let lader sig identificere som adressaterne på en del af Bordings lejlighedsdigte. Til højre for navnene har Bording lavet nogle kolonner, og heri anfører han meget omhyggeligt en række tal; det hele er meget omstændeligt gjort, og kolonnestregene får tallene til at stå lidt isolerede, således at man i stedet for 272 let læser 2 7 2 som tre separate tal. Og dette har Dumreicher gjort, thi i noten til dette højst interessante aktstykke (udgaven p. 191) udlægger han disse tal på den måde, at de i daler, mark og skilling angiver de priser, som Bording har fået for de pågældende digte af modtagerne. I så fald er det – som han gør opmærksom på – det ældste og formentlig også det eneste eksempel, vi har på prislaget for lejlighedsdigte i det syttende århundrede. I den sammenhæng ville det have været interessant at have sammenligningsmateriale fra andre lejlighedsdigtere som f. eks. Dorus og Thomas Kingo, for at vælge et par yderligheder.

Imidlertid forbavses læserne over, at Dumreicher ikke har givet sig til at regne

på dette materiale og heller ikke har undersøgt, om man kunne spore en prisudvikling hos Bording; blev han dyrere med årene? hvad var kriteriet for betaling? Linieantal? Og hvorfor regner kongen og de andre stormænd så småligt af i skilling? Og man kunne nok have stillet adskillige flere spørgsmål til dette mærkelige materiale. Men vil man råde bod herpå og selv give sig i kast med problemerne, opdager man jo straks, at regnestykket slet ikke vil gå op. Ved nøjere studium af planchen foruroliges man også over, at Dumreicher til slut læser følgende: Summa 5184 foruden *brevene* og viserne! Thi enhver, der kigger på planchen, kan se, at der faktisk ikke står *brevene*, hvilket Dumreicher udlægger som = rimbrevene, skønt de er med i listen og derfor ikke skulle anføres engang til, men derimod *titterne*. Forvirringen øges yderligere derved, at Dumreicher tallet 5184 som verslinier.

En nærmere undersøgelse af listens navne og tallene giver da også et helt andet resultat; der er ikke tale om *priser* (desværre), men derimod i alle tilfælde om *verslinier*. Tallene passer uden undtagelse med versantallet i såvel originaltryk som i de *Poetiske Skrifter* I (1735), ja så sikkert er dette materiale, at man er i stand til at afgøre enkelte tvivlsspørgsmål i Bordings forfatterskab ved hjælp af denne egenhændige fortegnelse. Eksempelvis har der været nogen usikkerhed med hensyn til dobbeltdigtet ved Vitus Berings bryllup; dette digt består som bekendt af et egentligt bryllupsdigt, tænkt afleveret på bryllupsaftenen, og af et svardigt dagen efter, hvori brudgommen forsikrer, at han sandelig som en mand har efterkommet Bordings opfordring i bryllupsdigtet til at storme jomfruskansen. Det har været antaget, at svardigtet også var af Bording, men kun lagt i munden på Bering; imidlertid anfører Bording ud for Berings navn tallet 52, hvilket kun stemmer med hans *eget* digt; svardigtet er da troligt nok af Vitus Bering selv, og de to venner har lavet dette dobbeltdigt som en fælles vennespøg. Også med hensyn til Studenters Rentekammer kan man få en nyttig kontroloplysning fra listen; man har ment – det antydes allerede i håndskrifter fra det syttende århundrede, se *Dansk Barokdigtning* II (1971), p. 63–65 – at det sidste vers, dvs. de fire sidste linier, ikke var af Bording; men listens versantal stemmer med de samtidige tryk og med *Poetiske Skrifter* og i øvrigt med alle mig bekendte afskrifter af dette digt, således at Bordings ophavsret til denne slutning ikke mere med rimelighed kan drages i tvivl.

Dumreicher skriver, at listen er opstillet kronologisk; dette er i hvert fald en sandhed med modifikation. Med små undtagelser gælder det til 1735-udgavens digt nr. 41, men derefter kommer der i listen et par ældre digte, og så slutter Bording brat af med en streg og tæller sammen til 3842; derpå fortsætter han uførtrodt listen med to af sine berømteste digte: Forhåbnings og forhalings griller og Sendebrev til rentemester Christopher Gabel, hvorpå følger fem digte, som ikke mere kendes, heriblandt endnu et bindebrev til Poul Tscherning og yderligere et digt til Gabel. Først derpå tæller Bording definitivt sammen og får slutresultatet 5184 vers; dette tal er dog fremkommet ved nogen fejltælling, det korrekte tal er 5343, hvortil kommer 44 vers, idet Bording ikke har haft Arrebos Hexaameron ved hånden og derfor ikke har kunnet anføre versantallet fra æredigtet i denne bog; det korrekte sluttal er derfor: 5387.

Inden vi forsøger at regne ud, hvad meningen med dette her har været, skal jeg bemærke, at Bording på den modstående side i håndskriftet, altså side 36,

har begyndt endnu en liste. Den består kun af navne, der er ingen tal af nogen art, og navnene er så stærkt forkortet, ofte blot forkortede fornavne, at man næppe vil kunne identificere alle personerne endsige regne ud, hvad Bordings mening med denne navneliste har været. Der er tale om 15 navne, hvoraf 4 svarer til 4 kendte adressatliste, men kun ét af disse 4 navne dukker op på den ovenfor omtalte adressatliste. Listen på side 36 er skodesløs og har udpræget kladdekarakter, mens listen side 37 er meget omhyggeligt udarbejdet. Imidlertid er det næppe rimeligt at antage, at den første liste er forlæg for den anden, eftersom de fleste af navnene på den første liste glimrer ved deres fraværelse på den anden; dertil kommer, at vi kun har få digte, som er rettet til denne listes personer. Formålet med listen er derfor uklart. Derimod er det nok muligt at finde mening med den anden liste.

Man kan stille sig det spørgsmål: Hvad har været Bordings mening med så omhyggeligt at udarbejde en sådan liste over sine digte med angivelse af versantal? Har han siddet og været pessimistisk over sin tidligere så triste lod som digter i Danmark? Har nogen måske ladet ham føle, at han vist var døgenigt, der ikke gad bestille noget? Har han derfor over for sig selv villet demonstrere, hvad han dog i sit liv havde præsteret af vers? Næppe, for så er det jo påfaldende, at listen kun omfatter et ret begrænset udvalg; en lang række lejlighedsdigte, som kendes i Bordings originaltryk, er ikke med, heller ikke salmerne, og ligeledes mangler det store digt om Lærde Qvindes Forsvar (nr. 1 i 1735-udgaven). Da Bording ikke selv klart angiver, hvilket formål denne liste har skullet tjene, kan vi naturligvis ikke med usvigelig sikkerhed få det opklaret, men mon man rammer langt ved siden af, når man gætter på, at Bording på dette tidspunkt, hvor han var helt akcepteret ved hoffet og var økonomisk sikret som aldrig nogen sinde tidligere, har syslet med tanken om at udgive et udvalg af digte bestående af lejlighedsdigtene (specielt til politiske personligheder) og de populære hyrdeviser? Listen er i så fald ganske enkelt en omfangsberegning, og derfor er det helt naturligt, at han gør et notat om titlerne i dette overslag, idet han i mange tilfælde havde udarbejdet ganske omfangsrige overskrifter til især lejlighedsdigtene, der altså er meget pladskrævende.

Denne teori får på en måde en bekræftelse, idet vi i samme håndskriftpakke (Add. 46,8°) finder en anden af Bordings kladdebøger (Add. 46 Ia, 8°); bag i dette håndskrift, p. 14v (sidste blad) har Bording påbegyndt to lister, der efter alt at dømme er prænúmerantlister med angivelse af, hvor mange eksemplarer de pågældende personer ville aftage; det fremgår heraf, at kongehuset har villet støtte sin hofpoet ved at aftage et betragteligt antal; men da der er to lister, og tallene divergerer, så er det muligt, at der kun er tale om ønsketænkning hos Bording. Øjensynligt har han ikke haft held til at skaffe tilstrækkeligt mange abonnenter, hvilket måske kommer af, at de politiske lejlighedsdigte muligvis ikke har kunnet lokke særlig mange læsere til. Måske er der også kommet noget andet i vejen, mest nærliggende er det, at det kan være Frederik III's død i 1670, idet Bording i de følgende år ikke var i samme nåde hos Christian V; projektet blev i det mindste aldrig realiseret.

I de *Poetiske Skrifter* kan man muligvis finde et yderligere bevis for dette strandede projekt i en række ejendommelige overskrifter til nogle af hyrdeviserne:

(nr.) 26	Ode Altera. Sylvia berømmes etc.	p. 289
27	Ode Jambica. 1647.	p. 290
28	Ode Trochaica. 1647.	p. 291
29	Synopsis Metrica. Ode Jambica. 1646.	p. 293
30	Ode Mixta, componeret 1647	p. 296

Muligvis hidrører også en del af udgavens øvrige titler fra dette projekt (jf. nr. 2, 5, 6, 10, 14, 20, 21, 22, 23, 24, 31, 33, 34 og 35): men det bør dog understreges, at der i samtlige mig bekendte Bording-håndskrifter findes lignende, men fra udgaven afvigende overskrifter til de samme digte. Bording kan have meddelt forskellige beundrere sine viser og varieret titlerne; nogle af disse er så tidstypiske, at de lige så godt kan stamme fra de mange afskrivere. Derimod turde de 5 ovennævnte meget særprægede overskrifter kunne tydes som hidrørende fra den påtænkte udgave i 1660ernes slutning.

Nedenfor aftrykkes de tre lister; til orientering anføres løbenumrene fra 1735-udgaven; med A betegnes første del, lejlighedsdigtene, i bind I. I liste 2, den egentlige omfangsberegning, er de adressaters navne sat med kursiv, hvis digte nu ikke længere kan påvises.

Liste I (side 36):

M Ruh ¹⁾	
Else Jens Jensøns	
H. Jørg ²⁾	
Chr: Laursøn	
K Lund	
K Valt	jf. A 78
M Claus	
M Arild	jf. A 47
H Husum	
H Fyring ³⁾	
Søfr Ped	jf. A 56
M Fris	jf. A 37
J Fogh ⁴⁾	
C Rasch ⁵⁾	
Tschern ⁶⁾	

- 1) Der kan være tale om enten mag. Hans. Rhumann (1622–76), som blev magister 1649 og sognepræst ved Århus domkirke 1653; eller om mag. Arnold Rhumann (1633–82), der havde været Bordings forgænger i rektoratet i Slangerup, han blev mag. 1663.
- 2) Muligvis er der tale om prins Jørgen, Christian Vs broder.
- 3) Muligvis Henrik Fuiren (1614–59).
- 4) Velsagtens Griffenfelds svoger Jørgen Fogh (1631–85).
- 5) Vel identisk med Claus Rasch, til hvem Bording har skrevet flere digte.
- 6) Utvivlsomt Poul Tscherning, til hvem Bording ifølge den næstfølgende liste har skrevet to bindebrev.

Liste 2 (side 37):

[navn]	[versantal]	[1735-udgaven]	
N Krag	272	3	
Hans Peder	148	4	
<i>Pr: Hylding¹⁾</i>	280	[5?]	
Tage Tott	68	8	
F 3 arfve-Hyl	160	9	
Joch Gerstd	180	13	
Jørg Reitzer	32	20	
V Bering	52	21	
Joh Stolterf:	28	88	
Uld: Fr: Gyldenl	168	18	
Magist. grad	68	23	
Schacks Barn	68	26	
Chr: Gabel	76	30	
Herm Meyer	160	33	
Povel Würtz	44	29	
Holkis heltelof	108	34	
M Arild	64	47	
Holkes Barn	160	35	
M Frises Barn	52	37	
Dav Melvin	148	38	
Jac Søfrensen	108	39	
Holk Barns begr.	60	71	
Frid Gise	104	41	
<i>Mich Søfr</i>	72	÷	
Joch Gersdorpf	176	12	
Ulfve forband:	264	27	
Stud: rentek:	76	25	
Tschern: Bindeb:	348	31	
Broberg	112	45	
Arrebo	[44]	14	
<i>Ifver Casp. moder²⁾</i>	104	÷	
<i>Claus Rask</i>	47	÷	
Rachelius	36	32	
Gref Holk Sveton	60	28	Summa 3842
Forh och forhalning	656	16	
Gabel sat: 2	176	15	
<i>Tsch anden bindeb</i>	184	÷	
<i>Gabel sat 3</i>	180	÷	
<i>And olufson</i>	164	÷	
<i>Cantzel barn³⁾</i>	72	÷	
<i>Lamperne⁴⁾</i>	8	÷	Summa 5184 foruden titlerne och viserne.

- 1) Hvis forkortelsen *Pr*: opløses som: *prinsens*, så er der mest sandsynlighed for, at der er tale om digt nr. 5, de jyske stænders hyldning på Viborg lands-ting af prins Christian (V); der er kun den lille hage derved, at dette digt har 276 vers og ikke 280, i så fald det eneste eksempel – bortset fra den ende- lige sammentælling – på, at Bording har regnet galt.
- 2) Bording har i øjeblikket ikke husket damens navn! Men han har så i margi- nen tilføjet: Eline Christensdatter; Iver Caspersen er identisk med Iver Casparsen Schøller (1611–95), hvis forældre var Caspar Chr. Schøller (1582–1661) og Ellen Christensdatter Jyde (d. 6.7.1657); Bordings digt fin- des ikke i ligprædikenen over Caspar Schøller og er ikke fundet i forbindelse med denne omfattende slægts andre medlemmer.
- 3) Da det ikke ses, hvilken kansler der hentydes til, har en identifikation ikke været mulig.
- 4) Begyndelsesbogstavet er usikkert; hvis L- er korrekt, menes der velsagtens en indskrift på en kirkekrone, jf. Kingos tilsvarende indskrifter.

Liste 3 (side 14v):

1)		2)	
Eiler Holk	40	kongen	150
Tsch	6	Gyldenlew	30
M (?) Søfr	9	Holk	30
D Melvin	20		
Sevsøn	15		
T T	12		
Meyer	9		
I R K	3		
P. C	12		
C Rask	7 > 8		
Würtz	9		
Kongen	75		

Ovenstående har – desværre – vist, at listen ikke var så interessant, som den ville have været, hvis der virkelig havde været tale om priser. Men selv om listen viser sig at være mindre spændende end antaget af Dumreicher, så er den dog ikke ganske uden interesse. Den omtaler jo klart et par digte, som vi i dag ikke har fjerneste kendskab til, men som det naturligvis ville være af største værdi at få fundet, hvis de eksisterer mere, inden den nye udgave af Bordings Samlede Skrifter udkommer i løbet af et par år. Det skal ikke nægtes, at det ganske specielt er digtene til *Poul Tscherning* og *Christopher Gabel*, der er af størst interesse, idet de formentlig stammer fra perioden 1663–64, og ligesom de øvrige digte til Gabel-kredsen er de nok et led i den digteriske storoffensiv, Bording på dette tidspunkt iværksatte for at få virkeliggjort kongens løfte om at gøre ham til poeta laureatus. Den i overskriften annoncerede *efterlysning* går derfor ud på, at biblioteker eller private, der måtte ligge inde med disse tekster, ville meddele dem til denne artikels forfatter.

Erik Sønderholm